

Spoštovani urednik,

tako je nanese, da sem komaj zdaj prebral vse, kar me je mikalo v zadnjih številkah Sodobnosti; tudi Brazzodurovo *Reportažo »S poti« futurizma in futurizmov* (S 34, 10, 954-962). Oglašam se potemtakem »prepozno« in vsekakor zoper modrost, da je zvonjenje po toči brez haska. In še vzrok je kratko malo naiven: te vrste toče je na Slovenskem čez vsako mero, kar naprej pada in zmeraj manj verjamem, da se unese, nikar, da jo odnesemo brez bušk. Četudi so slovenske kulturne glave menda res postale dokaj trše. Kar mi (nam?) ostane, je torej le naiven urok: vsaj povedati velja, da nas je zadela ujma. Najhujša, ker je po neumnem, neumnost pa je večna.

Kajpak ne gre za »uvoženo« *Reportažo*, tudi ne za Brazzodurov teatralični zanos. Celo za njegove glasbeno-zgodovinske opombe ne gre, kakorkoli so dvomljive ali vsaj površne, sem in tja preprosto zgrešene. In sploh ne merim na tiskarskega škrate, ki se pač ni ognil niti tistim par vrsticam o muziki; navsezadnje šari pri nas tudi po dokaj bolj posvečenem glasbenem branju. Deniva po Kuretovih *Besedah skladateljev*, kjer naj bi ga bil preganjal vsaj kondor, če ga že urednik knjige res ni mogel in znal. Ampak nemara se zdi komu sprejemljivo tudi tako, signum temporis je gotovo. Se reče znamenje ujme.

Vendar mi je tu v mislih le (namenoma?) nepodpisani prevod Brazzodurovega članka, pravzaprav samo tisti njegov del na strani 961, ki zadeva glasbo. In tam Chopinova »sonata op. 35 v his molu« ter »primerno ogreti klavir (Wohltemperiertes Klavier)«. Oboje je namreč lep dosežek celo za naše navade, ki jim ne gre oponašati razgledanosti. Pravzaprav je pisec imel srečo – ali pa ga je varoval samoobrambni nagon: pri Chopinu si je pomagal s številko opusa, pri Bachu z nemškim naslovom, sicer bi umetnji hočeš nočeš krasili njegov cvetober. Pa je božja previdnost le ukrenila, kakor je treba. Vsaj uganemo lahko, da je mislil Chopinovo *Sonato v b-molu*, in si bemolle minore (četudi smo hkrati ob znamenito iznajdbo, da je kdo vendar komponiral v tonskem načinu z devetimi višaji). In seveda se izkaže, da niso niti futuristi primerno segregali klavirjev, kakor bi bil takšen postopek gotovo vreden njihove domišljije (bolj neobremenjeno bi Chopina res težko transponirali iz his-mola v b-mol); ker je pač *Das Wohltemperierte Klavier* po slovensko *Prav uglašeni* (ubrani) *klavir*. Že precej dolgo in za dokaj široko občinstvo, dasi mimo in zunaj Sodobnosti. Njen omen je res omen, toda omen ujme.

Prejkone mi zdaj ne uide zamera o muhi in slonu. Kajti za jezikovni spodrselj in prevajalsko nevednost, za bori dve drobtini pišmevuhovstva, ki se je primerilo glasbi, za malo manj ko prazen nič ob kratkem – resen Slovenec nikoli ne udriha po velikem bobnu. Če drugega ne, imamo dovolj pametnejših težav in navsezadnje se stvar ni spozabila zoper sveto alias književno zadevo. Nikomur ni (za primer) seglo v misel, da bi prestavil *Pest* namesto *Faust* in nam ponečedil dobro kulturno ime. Sicer pa sem povedal: vzrok je kratko malo naiven. Zastran urokov se ne- ali že usmerjeno vzgojenim razumnikom menda vendar ne meče tresk čez trnovo pot! Kar seveda pomeni, da bo zamera vseskozi upravičena in je bajanje o ujmi mlatva prazne slame. Nergaštvo in znani lajež, ki spremlja karavano.

Torej mea culpa. Je že tako, da se še med vse hitrejšim razvojem naprej najde kdo, ki mala peklenščka na stene. In kajpak je prebito res, da Sodobnost ni edini zid, kamor bi ga lahko prijelo babjeveriti. Časopis se vendarle preudarno ogiba nepotrebni navlaki, godbi na primer in podobnim rečem, zato je takšen enkrat pravzaprav nobenkrat. Kot so, postavim, nobenkrat zgodovinsko »pristne« režijske glasbene podobice v nadaljevalki o Trubarju in še marsikaj. Le kulturni minister je ondan v Dnevniku z jasno, krepko, slednjič pošteno besedo razložil, kako je pri nas z glasbo. In jo tudi odpravil, kakor gre, 'se reče docela; da bo naposled mir pri hiši. »Bodimo realni,« je že v naslovu zapisal Kavčič ter nas pametno spomnil naprednega leta 1968, »zahtevajmo, kar se zdaj še zdi nemogoče.«

Likali so me v časih svetlih zgledov in torej vem, kaj se zgodi, kadar zaostala srenja tišči prste v kolesje zgodovine. Tudi nisem pozabil, da je odšel Spinoza rakom žvižgat pred dolgimi stoletji, iz česar je seveda brezbesedno na dlani, da nam nikakor ni treba pogrevati njegove *ignorantia non est argumentum*. Kar ostane, je potemtakem zgolj urok. In komur se zdi njegov basic negoden za dobo informatike, mu rad verjamem: res ni prida. Bo že bolje, če si tu sami odpremo vrata v tretje tisočletje, izvirno in po domače – saj se na napakah učimo, kali? Nemara bo treba le bolj odločno zahtevati, kar se zdi nemogoče. Če se komu res (še) zdi.

Lepo pozdravljam,

Borut Loparnik

POPRAVKI

Spoštovano uredništvo,

v zvezi s člankom »Anabioza« *ekspresionizma* v *Sodobnosti* 1987/1 je potreben naslednji popravek:

stavek sredi str. 90 se v rokopisu glasi: Tistemu (ekspresionističnemu) imperativu moderne umetnosti, ki zahteva, da umetnik slika predvsem takó, kot čuti in misli, ne pa takó, kot vidi, so slovenski ekspresionisti zadostili le v manjši meri ... – V natisu je izpadel tisti del stavka, ki izrecno poudarja *čutenje in misel*, tako da je pomen bistveno spremenjen. V stavku, ki sledi navedenemu, je v rokopisu znotraj oklepaja napisano: ... o »novi stvarnosti« v tem smislu niti ne kaže govoriti, kar seveda velja tudi za njeno socrealistično »nadaljevanje«; ... – V natisu: ..., kar seveda velja tudi za njegovo socrealistično »nadaljevanje«; ... – T. im. »nova stvarnost« namreč ni povsem isto kot socrealizem, ki je NJENO specifično »nadaljevanje«.

To so le najbolj grobe tiskarske napake v zadevnem članku; ena od »manjših« je pač že v naslovu, saj za *ekspresionizem*, če ni na začetku stavka, ni potrebna velika začetna črka.

Ivo Antič

Ljubljana, 19. 2. 1987

In ker smo že pri popravkih:

Tudi v intervjuju s Cirilom Zlobcem se je vmešal tiskarski škrt, tokrat očitno z znanjem latinščine: pesnik je v odstavku, v katerem govori o dvomu, ki utegne biti tudi ustvarjalna spodbuda, parafraziral znani rek *Cogito, ergo sum*, v *Dubito, ergo poeta sum*, tiskovni škrt latinist pa tega obrata ni priznal in tako je zdaj obveljal precejšen nesmisel: *Cogito, ergo poeta sum* (*Sodobnost*, št. 2, str. 198, 5. vrstica od zgoraj navzdol). Dogaja se pač.

C. Z.